

Nadsmyslové fyzické tělo a fantom

Všeobecně jsme zvyklí fyzickou tělesnost (physischer Leib), o které mluví R. Steiner, pokládat za shodnou s fyzickým tělem. Opakovaně čteme: čtyřčlenný člověk sestává z fyzického těla, éterného těla, astrálního těla a Já. Avšak ne vždy je možné fyzickou tělesnost pokládat za totožnou se smyslově viditelným fyzickým tělem, což je pro naše další úvahy důležité.

„Vyjděme nyní od Já jako nejvnitřnějšího, nejmladšího, ale také nejvyššího článku lidské bytosti k článku nejzevnějšímu, k fyzické tělesnosti, organizaci. Fyzická tělesnost je, jak také víte z různých ať již tištěných nebo ústních vyjádření posledních let, ve své vnitřní podstatě samozřejmě *rozpoznatelná jen jasnovidnému vědomí*. Chceme-li tedy fyzickou tělesnost poznat v její pravé podobě, musíme jít nahoru, ne snad jen pouze k astralitě, ale až do nejvyšší oblasti duchovní země, k devachanické pláni, k čemuž je nutný *vysoký stupeň jasnozření*.“ (GA 129)

Fyzická tělesnost jako systém sil

Najdeme také pasáž R. Steinera, v níž popisuje fyzickou tělesnost jako neoddělenou od fyzického těla: „Vezměme samotnou fyzickou tělesnost (Leib), která ... také představuje systém sil. Představuje především to, co si můžeme představit jako složené ze všech látek přijatých ze zevního světa, které si s sebou přinášejí také své vnitřní síly, i když přeměněné; přesto je sem přivádějí. Fyzická tělesnost (Leib) je tedy také systém sil. Takže si také případně můžete představit, že fyzický organismus se svým systémem sil působí zpětně na éterný systém sil. . (GA 128, k tomuto problému se vrátíme ještě jednou.)

„Úvaha o fyzickém lidském těle *o sobě* patří k nejtěžším problémům jasnozření, k nejtěžším ze všech. Pro *obyčejný jasnozřivý pohled* je to zprvu skutečně tak, jako by člověk (při smrti) jednoduše odložil tyto látky, které jsou potom dovedeny k rozkladu nebo spáleny, a jinak z fyzického těla nic nezůstane. Obvyklé jasnozření pak hledí po smrti na onu spojitost, která sestává z Já, astrálního těla a éterného těla, během doby, kdy má

člověk zpětný pohled na uplynulý ž i v o t . (G A 131)

„Ale pro ty, kteří byli schopni silou, již získali z prožitých událostí, uznat za opravdové tělo nejen tělo fyzicky smyslové, ale také *éterně tělo se všemi projevy fyzického těla*, pro ty Kristus vstal z mrtvých i s tělem.“ (GA 112)

Člověk v předlemurské době

Podobně charakterizuje R. Steiner (GA 129) původní přízrakovou nebo stínovou postavu člověka jako éternou podobu. Uvádí podrobnosti o evoluci člověka (opět z jiného aspektu než dosud), přičemž zřejmě praobraz, příp. duchovní zárodek fyzického těla popisuje jako původní přízrakovou nebo stínovou podobu. Člověk v předlemurské době, před svým zhuštěním do vnější lidské postavy, existoval v éterné podobě. Tuto éternou formu označuje jako *stínovou a přízrakovou*.

Člověk se podle tohoto popisu postupně zhušťoval z původní stínové podoby, která jen náznakem připomínala pozdější tvar člověka a vznášela se jako stínový obraz v okolí Země. Toto původní předlemurské stínové vzezření tehdejších lidí bylo přeměněno v přízrakové a stínové podoby zvířat, ale člověk je v průběhu vývoje své stínové podoby neustále harmonizoval. „Člověk měl za základ něco, co nelze fyzicky vidět: původní přízrakovou a stínovou podobu.“ Tato původní přízraková a stínová podoba člověka by se měla posuzovat jako nadsmyslová. A dále čteme, že „přízraková či stínová podoba, esotericky označená za člověka, sem přichází jako výsledek starého vývoje saturnského, slunečního a měsíčního.“ (Na starém Saturnu však existoval teprve duchovní zárodek fyzického těla, nadsmyslové fyzické tělo jako praobraz vložený do tepelného éteru.)

Čtyři ezoterické symboly zvířat

Dále se říká: „V průběhu zhušťování této přízrakové neboli stínové podoby

působí proudy, které esotericky označujeme jako proudy Lva, Býka a Orla. Zde máme ony čtyři esoterické symboly, které skutečně společně vytvářejí člověka a které mají velmi hlubokou a významnou souvislost s lidským vývojem.“

Když tedy R. Steiner hovoří o prapůvodní podobě přízraku nebo stínu, založené již na starém Saturnu, mohl tím myslet to, co označil jako fyzické tělo, které má být poznatelné jen pro jasnozřivé vědomí. Pojmy „éterný obraz“ a „éterná forma“ jako charakteristiky přízrakové nebo stínové podoby mohly být kromě jiného použity i proto, že se jako činitel sil v utváření na starém Saturnu ještě neoddělily a nevyčlenily se jako jednotlivé podstaty, ale jako dosud nezrozené spočívaly v duchovním základu fyzického těla.

V GA 129 se mluví o silách fyzického těla, které byly tehdy jakoby rozpuštěné v éterném těle.

Podstata fantomu fyzického těla

O šest týdnů později, 10. října 1911 (GA 131) uvádí R. Steiner následující:

„Vidíme tedy: fyzické tělo, éterné tělo a astrální tělo jsme odložili a fyzické tělo se zdá být vyčerpáno v tom, co představuje látky a síly, které se nakonec rozloží, spálí nebo jiným způsobem rozpustí na živly. Čím více se ale v naší době bude vyvíjet lidské jasnozření, tím více bude člověku jasné, že tím, co s fyzickým tělem odkládá v podobě fyzických látek a sil, přesto není celé fyzické tělo, které by zároveň představovalo celou podobu fyzického těla. K těmto látkám a silám patří ještě něco jiného, o čem se musíme zmínit, chceme-li mluvit věcně správně: *fantom* člověka. *Fantom člověka je formou postavy člověka, která jako duchovní tkáň zpracovává fyzické látky a síly, takže vcházejí do formy, kterou pak máme na fyzické rovině před sebou jako člověka.*“

Podstatu fantomu fyzického těla charakterizuje R. Steiner jako „reálnou myšlenku v zevním světě“ a pokračuje: „Fantom patří k fyzickému tělu, je zbývající částí fyzického těla, je důležitější než zevní látky“, které vycházejí z lidské formy. „Když se hlouběji zamyslíte, skutečně věříte, že

všechna ta práce, kterou vykonali velcí božští duchové během saturnské, sluneční a měsíční doby, vytvořila jen to, co má být smrtí vydáno žvlům Země? Ne! To vůbec není to, co zde bylo vytvořeno během *saturnské, sluneční a měsíční doby*. Je to *fantom*, forma fyzického těla! Ten je tedy tím, co si musíme ujasnit, tudíž pochopení fyzického těla není tak snadné.

Pochopení fyzického těla především nesmíme hledat ve světě iluzí, ve světě májá. Víme, že *základní kámen*, takřkajíc zárodek tohoto *fantomu* fyzického těla, položili *Trúnové během saturnské doby*¹, že dále pak na něm pracovali Duchové moudrosti během sluneční doby, duchové pohybu během měsíční doby a Duchové formy během zemské doby. A teprve poté se to, co je *fantomem*, stane *fyzickým tělem*. Proto je nazýváme Duchy formy, protože vlastně žijí v tom, co nazýváme fantomem fyzického těla. Abychom pochopili fyzické tělo, musíme se vrátit zpět k jeho fantomu. ... Jako první z fyzického těla člověka byl zde skutečně *fantom*, který nemůžeme vidět fyzickými očima. *Je to silové tělo*, které je zcela průhledné... a objeví se jen vyšší jasnozřivostí jako fantom teprve tehdy, odhlédneme-li od všech zevních látek, které tento fantom vyplňují. Tento fantom je tedy tím, co stojí na počátku.“

Z poslední poznámky můžeme usuzovat, proč je obtížné vnímat čistý fantom. Neboť když chtěl R. Steiner prozkoumat éterné tělo, musel si fyzické tělo „odsugerovat“. „Kdo chce poznat éterné tělo z vlastního pozorování, musí být schopen silou své vůle si odmyslet fyzické tělo při plném zachování obvyklého vědomí.“ (GA 95)

Přitom si však nechtěně „odsugeruje“ nadsmyslové fyzické tělo, jehož pravou duchovní podobu může nalézt teprve nejvyšší jasnozřivou silou v horním devachanu. „Když si tedy zprvu odmyslíme fyzický orgán..., tak zde máme nejprve systém éterných sil, potom astrální systém sil, který éterný systém sil opět proniká zcela konkrétním způsobem...“ (GA 128)

Tři způsoby duchovního bádání R. Steinera

Ve Steinerových popisech praobrazu nadsmyslového fyzického těla se

---

¹ R. Steiner: *Tajná věda*, GA 13, Fabula, Hranice 2005 (pozn. vyd.)

zřejmě setkáváme s popisy získanými ve dvou rozdílných oblastech pozorování. Ty způsoby popisů, které jsou citovány např. nahoře (z GA 129), jsou vzaty z kroniky Akáša. V těchto popisech bylo fyzické tělo označeno jako prapůvodní přízraková nebo stínová postava. V GA 131 se nalézá přímý odkaz na akašickou kroniku. Můžeme mít dojem, jako by R. Steiner nadsmyslové fyzické tělo objevil teprve čtením v akašické kronice a pak je vyhledal přímo v horním devachanu. Tyto způsoby líčení, jak již bylo citováno z GA 129, a z GA 131, vyplynuly R. Steinerovi z nejvyššího jasnozřivého pohledu v horním devachanu.

Ještě v GA 128, 24. března 19112, najdeme následující formulaci: „Budeme si tedy myslet, že nadsmyslový systém sil stojí k tomu, co vidíme jako smyslový orgán, v takovém vztahu, že se přidává smyslová materie, materie fyzického světa, *přitahovaná silovými body a ukládaná do silových linií*... V tomto silovém systému různých orgánů, který ukládá fyzickou materii na různých místech organismu, musíme vidět *nadsmyslový organismus, který je v sobě diferencovaný* a nej- různějším způsobem si přičleňuje fyzickou materii. Tímto způsobem

---

2 Okultní fyziologie, cyklus osmi přednášek přednesených v Praze, IOANES Breznice, 1998 (pozn. překl.)

jsme nezískali jen tento jediný pojem, pojem vztahu nadsmyslového systému sil k uloženým fyzickým látkám orgánů, ale také druhý pojem, pojem výživy celkového organismu ... Nyní si musíme ujasnit, že *éterné tělo člověka*, které je po fyzickém těle nejbližším nadsmyslovým článkem lidské organizace, je jako takové nejhrubší, avšak *jako nadsmyslový praobrazje* podstatou celého organismu, je v sobě diferencován a *obsahuje nejrozmanitější silové systémy*, aby si tím nejrůznějším způsobem včlenil látky, které přijal s výživou.“

R. Steiner hovoří ještě o třetím způsobu pohledu na fyzické tělo, a sice z vnějšku jako na světelné tělo: „Vycházíme z těla ven s tendencí poznat vnitřní lidský život, a to *první*, co potkáváme, je lidská podoba sama... Člověk ví: to, na co se díváš, to, na co hledíš, jsi ty. Ano, jsi to ty, ty, který jsi se dříve cítil zevnitř, ve své kůži, ve své krvi, ty stojíš venku. Oči svítivě září, uši začínají znít, celá kůže vyzařuje, tu ale spíše vycitujeme, než abychom se na ni mohli dívat... Tak nyní vypadá náš svět v popisu *začátku jasnoživého prožitku*: světlem zářící člověk, oči, které vidí, uši, které slyší! Když máme tento dojem, nyní víme: ty jsi se mimo tělo díval zvenku na své fyzické tělo...

Když se potom pokusíme o vnitřní činnost..., tak uvnitř, v tomto *světelném* těle, uvidíme více: uvnitř vidíme pohyblivé síly, které... jako jakýsi druh cirkulace sil pronikají tuto *svítící postavu*. A nyní víme: to, na co tu uvnitř nahlížíš jako na druh přídatku ve *tvém světelném těle*, to je tvůj *myšlenkový život* viděný zvenku. Nyní ho rozeznáváme jako *část éterného těla*, které právě vidíme. Éterné tělo vidíme jako tkající myšlenkový život. Je to jako cirkulace temných vln, oběh duchovní krve; mohli bychom říci: temné vlny ve *světelném těle*, které celku dávají osobitý vzhled a které nám právě vnucují poznání: zde, uvnitř ve tvém fyzickém těle, se vlní a dme éterné tělo, na něž nyní pohlížíš zvenku, které ti je nyní viditelné.“ (GA 153)

Myslíme-li na projevy podobné fantomu fyzického těla, jak jsou prožívány při *odchodu ze života*, jsme určitým způsobem odkazováni na popisy R. Steinera.³

---

ravým zbarvením“. U Passiana čteme: „Vnímám jsem sám sebe jako mňhající se světlo“.
„Měl jsem tělo, které se mi jevilo jako modré až bílé, asi jako barva blesku, ale ne tak jasné“

Odcházející neustále informují o tom, že mohou vidět vše fyzicky lésné, vše mohou slyšet. Ale chybí jim charakteristický pocit tíže, nemohou hmatat a ani mluvit, neboť ke všem těmto vjemům a schopnostem je nutná tělesná matérie. Zprávy tedy souhlasí s údaji R. Steinera.

Také učedníci Kristovi museli Zmrtvýchvstalého vidět spontánním primitivním jasnozřením (Lukášovo ev. 24, 36-43 a Janovo ev. 20, 19-27).

Na rozdíl od R. Steinera, je při těchto odchodech ze života viděno jen fyzické tělo podobné fantomu, ale kromě něho již nikoliv éterné tělo v něm činné atd. K tomu je zapotřebí vyšších jasnozřivých schopností. Ve výkladech R. Steinera se zřejmě stále znovu prostupují výsledky dvou po případech tří možností výzkumu, čímž se ovšem způsoby vyličení nechají objasnit nejrůznějším způsobem.

Z evolučního hlediska (kronika Akáša) charakterizuje fyzické tělo následujícím způsobem:

„Když ale nastoupila lemurská doba, člověk se ještě stále nevyskytoval jako fyzické tělo v dnešní podobě. Tehdy se to, co je dnes fyzické, vyskytovalo ve svých nejhustších částech v podstatě jako éterné tělo, tj. *síly našeho nynějšího fyzického těla byly tehdy jako rozpuštěny v éterném těle...* V tomto éterném těle byly ty *síly fyzického těla*, které byly získány během vývoje saturnského, slunečního a měsíčního. Měly tendenci se zhušťovat, takže postupně mohlo vznikat fyzické tělo... Kdyby se ale *síly jeho fyzického těla* jednoduše zhustily tak, jak byly tehdy uzpůsobeny, člověk by se nestal takovým, jakým dnes je, ...“ (GA 129)

Fyzické tělo je zde tedy popisováno jako tělo sil v *éterném těle*. Následně se popisuje vznik krevního systému.

Z úrovně vysokého jasnozření charakterizuje R. Steiner bytostné články zcela jinak:

„Ve skutečnosti vidíme jen krev a produkty přeměny krve, tedy jen *čtvrtinu fyzického lidského těla*; tři další čtvrtiny jsou neviditelné. Neboť zde existuje zprvu *neviditelná osnova* a v ní *neviditelné proudy*; to

vše ale existuje jako síly. V těchto neviditelných proudech je opět *neviditelná vzájemná působení* jednotlivých proudů. To vše není ještě viditelné. Toto *trojnásobně neviditelné* je nyní proniknuté tím, co v podobě potravin, přepracovaných v krev, vytvoří výplň tohoto trojnásobně neviditelného. Teprve tak se stává fyzické tělo viditelným.“ (GA 141) O fyzickém těle, sestávajícím pouze z neviditelné, tj. nadmyslové *osnovy*, se již mluvilo ve výše uvedené citaci (GA 128), kde se popisovaly *silové body* a *silové linie*, ovšem ještě obsažené v éterném těle. Forma postavy, fantom člověka byly charakterizovány jako *duchovní tkáň*. (GA 131)

Členění fyzického těla

Fyzické tělo člověka je zde tedy členěno takto:

1. účinky	astrální organizace (<i>Astralleib</i>)	neviditelná, příp. nadmyslově viditelná,
2. proudy	éterná organizace (<i>Ätherleib</i>)	často charakterizovaná jako duchovní
3. osnova	fyzické tělo (physischer Leib ⁴)	nadmyslová
4. materie	fyzické tělo (physischer Korper)	smyslově viditelné

Popis éterného těla

Oproti nadmyslovému fyzickému tělu (physischer Leib, fyzické organizaci), je *éterné tělo* popsáno jinak. Dobře známé jsou formulace v *Theosofii: 5*

„Předběžně by mohlo stačit, je-li řečeno, že éterné tělo všude prostupuje fyzické tělo a je pro něj určitým architektem. Všechny orgány jsou udržovány ve své formě a tvaru *proudů a pohyby éterného těla*. Základem fyzického srdce je „éterné srdce“, fyzického mozku „éterný mozek“ atd. Éterné tělo je podobně členěné jako fyzické tělo, jen kom

---

4 V textu musíme odlišit Korper a Leib, protože Leib je tělo nehmotného rázu, Korper je fyzické tělo registrované smysly, (pozn. překl.)
5 R. Steiner: Theosofie, Fabula, 2010 (pozn. vyd.)

plikovaněji, ale v éterném těle se vše vzájemně živě prolíná, zatímco ve fyzickém těle existují oddělené části.“

Vidíme, že tento popis lze srovnat s textem v GA 141, kde byla řeč o *neviditelných proudech*.

Nositelem éterných tvořivých sil a zároveň obrazem plynoucího toku je voda se svou živou pohyblivostí; naše tělo přece sestává z více jak 60 % tekutin, které jsou v neustále plynoucím pohybu. Ale oproti větě: „Všechny orgány jsou ve své formě a tvaru udržovány prouděním a pohyby éterného těla“, stojí jiná formulace (v GA 230), kde je řeč o formě podoby, která se nazývá fantom:

„Když člověk prochází branou smrti vypadá pro duchovní pohled imaginace vlastně *ještě podobně* jako zde na Zemi. To, co zde člověk na Zemi v sobě nosí, jsou jen substance, které v něm spočívají více méně ve formě zrn, řekněme v atomizované formě, ale *podoba člověka je duchovní*... Fyzické je uvnitř, je to určitým způsobem všude v malých částech uvnitř. Podoba, která je jen *tělem sil*, drží pospolu ve formě podoby to, co by se jinak rozpadlo na hromadu. Kdybychom každému z vás mohli tuto podobu odebrat, ...pak by fyzická a *také éterná složka* spadla dolů jako hromada písku.“ (GA 131)

Nadsmyslové fyzické tělo (fantom) a nadsmyslový systém sil

Je zde fantom, nadsmyslové fyzické tělo, které drží pohromadě na jedné straně tělesnou materii a na druhé straně éternou složku, tedy éterným tělem. „... éterné tělo je v sobě diferencováno a obsahuje nejrozličnější systémy sil...“ (GA 128), tedy samo éterné tělo není systémem sil, jenž by byl charakterizován jako silové linie a silové body, jako osnova. Duchovní podoba (GA 230) byla dokonce označena jako tělo sil (Kraftkörper⁶).

---

⁶ Abychom pojmy jasně oddělili, mohli bychom pojem tělo-Körper rezervovat jen pro materiální, smyslově viditelné, a pro nadsmyslově viditelný fyzický obraz rezervovat slovo Leib (česky pro rozlišení - fyzická organizace, pozn. překl.), protože také R. Steiner mluví o éterném těle a astrálním těle (Ätherleib, Astralleib) (pozn. překl.).

O *nadsmyslovém systému sil* mluví R. Steiner následovně: „...Odečtěte tedy látky výživy a to, co se z nich se stane, a představte si lidský organismus jako *nadsmyslový systém sil*, který způsobuje, že právě tyto látky výživy mohou být rozvedeny do všech směrů... Tyto látky výživy by nemohly být přijaty ze zevního světa v libovolné formě a dopraveny ke každé libovolné bytosti, jinak by se neuskutečnilo to, co se děje v lidském organismu. Lidský organismus musí tedy z nadsmyslových světů obdržet vnitřní *členění sil* již kvůli prvotnímu příjmu vyživujících látek; i v tomto vnitřním členění sil musí být „člověkem“ jako takovým.

A to, co se popisuje v celém *okultismu*, co je zprvu drženo stranou od vlastních fyzických výplňových materiálů člověka, to, co je tedy třeba si představit jako nadsmyslové, nazýváme v úplnějším smyslu „*lidskou formou*“. Když tedy jdete takřka na nejnižší hranici lidské organizace, měli byste si představit *prvotní nadsmyslový prvek*, lidskou formu, která je jako *systém sil*, zrozený z nadsmyslových světů, určený k... přijetí toho, co člověku teprve umožní fyzicky smyslově se projevit. .. To, co se udržuje mimo vnější vyživovací látky, proto nazýváme „*formou*“, protože vlastně v celé přírodě působí přesně stejný zákon, který je všude nazýván *principem formy*.“ (GA 128) To je pak blíže vysvětleno na příkladu krystalu kuchyňské soli.

Funkce éterného těla při procesu výživy

Vzhledem na funkci éterného těla při procesu výživy se mj. (tamtéž) dále uvádí:

„Jakmile potraviny vstoupí do lidského organismu, jsou zpracovány éterným tělem, to znamená, že éterné tělo se stará o přeměnu a o jejich začlenění zprvu do vnitřních aktivit lidského organismu. Proto bychom měli tento nejbližší nadsmyslový článek člověka, éterné tělo, považovat za původce první přeměny vyživujících látek...“

Potom se mluví o přeměně a začlenění vyživujících látek astrálním tělem a Já. Dne 28. března 1911 v Praze (GA 128) - patrně poprvé - R. Steiner jakoby hmatem nahlíží, že od éterného těla je oddělené to, co bylo

charakterizováno jako prvotní nadmyslový prvek, jako lidská forma, jako systém sil a členění sil, jako člověk atd. Tento prvotní nadmyslový prvek tu ještě R. Steiner nenazývá nadmyslové fyzické tělo nebo fantom, jako již dne 10. 10. 1911. Ještě 24. března 1911 není nadmyslová forma podoby vylíčena odděleně od éterného těla, které je zde dokonce charakterizováno ještě jako nadmyslový prvek. Také skica⁷ ukazuje jen „pronikající materií“, „éterné síly sleziny“ a „astrální proudy“. Výrazový způsob R. Steinera v této době se jeví jako „vyhmatávání“ věcného obsahu. Tato okolnost se dá částečně vysvětlit, jak jsme již výše zmínili, tím, že právě platný věcný obsah bylo těžké jasnozřivě prozkoumat, částečně také proto, že pro tehdejší posluchače bylo ještě obtížné myslet si a myšlenkově si představit takové rozdílné systémy sil.

Fantom Krista Ježíše

Odpovídající těžkosti vyvstávají také při představě, kterou obvykle máme o *vzkříšeném těle* Ježíše Krista. Jak jsme již uvedli, označil R. Steiner v r. 1909 (GA 112) vzkříšené tělo ještě jako *éterné tělo* se všemi jevy fyzického těla. Teprve v r. 1911 v Karlsruhe mluví o vzkříšeném těle jako o *fantomu Krista Ježíše*. V GA 131 bylo jasně řečeno, že také Pavel u Damašku se nedíval na éterné tělo, nýbrž na duchovní tělo Vzkříšeného, na fantom. Východiskem těchto úvah o fantomu je cyklus „Od Ježíše ke Kristu“ (GA 131, Karlsruhe 1911, od 6. přednášky). Úvodem jsme již tuto kapitolu citovali.

Vzhledem na bytost Krista Ježíše se fantom popisuje jako to, co musel Lucifer pošpinit, co ale Kristus pro člověka zachránil tím, že mu propůjčil trvání a učinil je „nepomíjivým tělem“ (Pavel v 1. Kor. 15, 24 a 52).

R. Steiner říká: „Včera jsme mluvili o tom, že to, co nazýváme lidským fantomem, je vlastní prvotní podoba, která do sebe zahrnuje a nasává materiální složky; ty potom v okamžiku smrti odevzdává - a že tento fantom během lidského vývoje až do mystéria na Golgotě degeneroval. ...

---

⁷ Je myšlena skica na s. 69 knihy R. Steinera *Okultní fyziologie*, nakl. IOANES, Breznice 1998 (pozn. vyd.)

Když bylo tělo Ježíše z Nazaretu přibito na kříž, fantom zde byl skutečně zcela intaktní, existoval jako duchovně tělesná, ale jen nadmyslově viditelná forma a byl ve značně volnější spojitosti s materiálním obsahem ze zemských složek než u jakéhokoliv člověka. ... *Ale fantom, na němž závisel vývoj Já, vstal z hrobu.*“ Později bylo řečeno, „že toto fyzické tělo, vlastní prvotní podobu fyzického těla zachránil ke spáse všech lidí“ (GA 131).

Existence dvou chlapců Ježíšů a bytost nátanského chlapce Ježíše

Okolnost, že fantom Krista Ježíše zůstal zachován, můžeme také dát do vztahu k nutnosti existence dvou chlapců Ježíšů.⁸ Neboť nositel Krista po křtu v Jordánu je tělesně nátanský chlapec Ježíš, který obdržel uchovaný zárodek člověka nepošpiněný Luciferem. Jelikož se jedná o „Adamovo Já před jeho prvním zemským ztělesněním“, bylo nedotčeno vším, co se vůbec lidské Já někdy mohlo na Zemi naučit; bylo tedy také nedotčené luciferskými a ahrimanskými vlivy.“ (GA 131)

Duševně zachovalá lidská bytost, nazývaná Já nátanského chlapce Ježíše (GA 142), která se před prvním vtělením Adama oddělila ve zhuštěnou látkovost, se uchovávala také jako substance Já (GA 131) a byla jakoby opatrována. Proto zůstala nedotčená luciferskými a ahrimanskými vlivy (GA 131) a z kosmických sil Serafů, Cherubů a Trůnů si mohla nechat kolem sebe v horním devachanu vybudovat (jak můžeme usoudit z dosavadních pojednání o cestě člověka mezi smrtí a novým zrozením) praobrazný duchovní zárodek. K němu nemohlo být přidáno nic svévolného z předchozího života, protože pro toto Já vůbec neexistoval a nic modifikujícího k němu tedy nepřidal.

Byl to praobraz duchovního zárodku fyzického těla, předtím než lidské Já svedené luciferským svodem začalo v lemurské době na Zemi prostupovat své praobrazné fyzické tělo pozemskou látkovostí. Pro

---

⁸ viz R. Steiner, *Páté evangelium*, GA 148, PDN, Olomouc 1998 (pozn. vyd.)

každou lidskou bytost musel být v devachanu vytvořen při každé nové inkarnaci duchovní zárodek fyzického těla, který byl individuálně změněným praobrazem, jak bylo výše uvedeno.

Sesterská duše Adamova

Pro nátanského chlapce Ježíše to byla první inkarnace uschovávané části tzv. starého Adama. „Tyto prášily Adamovy individuality“, které byly později „velkou oživující silou Ježíšova těla“, byly uchovávané v Manuově sluneční věštírně (GA 114) a jasnovidci je v mystériích duchovně vnímali (GA 142). Skrze onu bytost, uchovávanou v duchovním světě, která se později objevila jako nátanský chlapec Ježíš, působila Kristova bytost již třikrát: aby harmonizovala smyslové orgány člověka na konci lemurské doby, jeho životní orgány v rané atlantské době a jeho duševní síly na konci atlantské doby (GA 149 a 152).

Tato Adamova sesterská duše se zjevila Ardžunovi skrze duši jeho vozataje jako Kršna (GA 146). Je to část Adama, „tzv. Adamova duše“ (GA 114), „která před mystériem na Golgotě zážitek Já ještě do sebe nepřijala, protože ten lze prožít pouze vtělením do lidského těla“ (GA 142). „Uchovávaná duše byla proto starými jasnovidci vnímána jako .předchůdce člověka¹ a současně jako skutečný .nadčlověk¹“. (GA 142) Toto Já proto nemělo vůbec vliv, působilo jako „nicota, jako negativita oproti pozemským zážitkům“, „panensky“, „jako prázdná koule“ (GA 131), a mělo proto zcela přijímající povahu. Proti této přijímající bytosti nestála žádné vlastní chtění, „proto nebylo potřeba v jeho 12. roce nic vyhánět“ (GA 131).

Ježíš z Nazaretu, který ve dvanáctém roce do sebe přijal Zarathuštrovo Já a v třicátém roce se stal nositelem Krista, je tedy člověk, jenž má fyzické tělo, éterné tělo a astrální tělo a k tomu duševně působící éternou podstatu Já (GA 114). Tato však, protože neměla pozemské zkušenosti, nesplácela karmu a působila jako Já bez volní síly. Takto uzpůsobené Já nátanského chlapce Ježíše proto mohlo být praobra- zem Pavlových slov: „Ne Já, ale Kristus ve mně.“

Po předcházejících úvahách si můžeme představit duchovní zárodek fyzického těla, jenž pro takové Já, které ještě nebylo inkarnováno v pozemském těle, představoval nedotčený praobraz. Ani astrální, ani éterné tělo, které se přivtělo na cestě z devachanu na Zemi, neobsahovalo žádné karmicky podmíněné výtvary, pocházející z dřívějších životů: „U nátanského chlapce Ježíše Lukášova evangelia se setkáváme s fyzickým, éterným a astrálním tělem, uspořádanými tak, že *harmonicky* představují člověka, který sem přišel jako výsledek saturnského, slunečního a měsíčního vývoje“ (tamtéž).

Zarathuštrovo Já a šalamounský chlapec Ježíš

Jenom taková tělesnost mohla být základem k intaktnímu - tj. nedotčenému, Zachovalému fantomu. Vždyť také éterné tělo a astrální tělo muselo zůstat osvobozené od lucifersko- ahrimanských vlivů, které jinak působí do dolních bytostných článků skrze stále znova se inkarnující Já. Okolo dvanáctého roku přešlo potom Zarathuštrovo Já ze šalamounského na nátanského chlapce Ježíše.

„A Zarathuštrova individualita měla nyní možnost spojit všechnu tu výšku, k níž se až dosud propracovala, s vším podivuhodným, co bylo v takové trojitě tělesnosti, protože *nebyla ničím matena*, ale mohla si vyvinout vše, co může navenek vyvinout jen *ideální fyzické tělo, ideální éterné tělo, ideální astrální tělo*.“ (GA 113)

Proto bylo možné, že se fantom Ježíše Krista, zmrtvýchvstalé tělo rovnalo prapodobě. Nebylo také zkaženo fyzickou substancí těla, takže „se mezi fyzickým fantomem a tím, co bylo přijato jako materiální částí, neprosazovaly žádné přitažlivé síly. Fantom zůstal nedotčený materiálními částmi po celé tři roky“. „Když bylo toto tělo Ježíše z Nazaretu přibito na kříž, byl tu skutečně zcela neporušený fantom, sestával z duchovně-tělesné (geistleibliche) formy viditelné jen nadsmyslově...“ (GA 113)

Vzpomínáme si, že již ve Starém zákoně, když Mojžíš zavedl pesachovou hostinu před odchodem z Egypta (viz 2. Moj. 12,46), bylo prorocky stanoveno: „A žádnou jeho [tj. obětního beránka] kost mu

nezlámáte.“ A v Žalmu 34,21 je řečeno: „Ochraňujte všechny jeho kosti, nebude mu zlomena ani jedna.“ Na tento motiv se znovu navazuje jen v Janově evangeliu, v evangeliu „Já-jsem“ (Jn 19,33 a 36): „Když přišli k Ježíšovi a viděli, že je již mrtev, kosti mu nelámali... Neboť to se stalo, aby se naplnilo Písmo: „Ani kost mu nebude zlomena¹.“ Zmrtvýchvstalé tělo Ježíše Krista je *zcela intaktní fantom*, který má ovšem jizvy. Příznačně to uvádí jen lékař Lukáš (Lk 24, 36-43) a duchovní souvislosti vědomě nahlížející Jan (Jn 20, 19-28). Rány, které byly přiřazeny fyzickému tělu (Körper), nesla také fyzická organizace (physischer Leib).⁹

Tady máme účinek fyzického těla na fyzickou organizaci. Na tomto fantomu závisí totiž vývoj našeho Já, zvláště v kosterním systému: „O tom nejméně vědomém, o našem *kostním systému*, jsme řekli, že je od začátku organizován tak, aby mohl dát nástroji vědomého Já právě základnu Já. *Organizace Já* tak roste z nevědomí vstříc vědomé organizaci Já...“(GA 128)

Luciferský vliv

Posledním je míněna krev: krev ve své vnitřní aktivitě, která činnost Já následuje jako nástroj. Kosterní systém jako základna Já, do určité míry protistrana vědomí Já, musí být tedy nepoškozený, protože jen tak může fantom jakožto zmrtvýchvstalé tělo zůstat intaktní.

Fantom člověka, který Lucifer poškodil, Kristus pro člověka zachránil tím, že mu propůjčil trvání, že ho udělal „neporušitelným tělem“ (Pavel v 1 Kor. 15,42 a 52). K tomu sledujme výklad R. Steinera: „Na základě okulturních bádání, která jdou v četbě kroniky Akáša zpátky až k vzniku našeho pozemského bytí“, je vnější fyzické tělo (physischer Leib) jako

---

⁹ Tento parapsychologicky známý fenomén si ostatně stručně vysvětlíme pomocí jednoho příkladu: Jedna selka ležela večer nahoře v ložnici, čekající již v posteli na svého muže, který dole ve stáji pečoval o dobytek. Náhle venku před oknem uviděla postavu svého muže, jak vystupuje vzhůru s velkou ránou na hlavě, na niž muž ukazoval. S tušením neštěstí spěchala do stáje, kde ho našla ležet mrtvého s velkou ránou na hlavě. Při tomto výstupu, který je zde spojený se smrtí, tedy selka jasnozřivě viděla fyzickou organizaci (physischer Leib), ovšem ve spojení se všemi ostatními duchovními články, které ještě zcela vězely ve fyzickém těle, jak se to často popisuje u náhlých smrtelných úrazů (pozn. aut.)

zrcadlový orgán pozměněno luciferským vlivem“ (GA 131). Vliv Lucifera se nejprve projevil v astrálním těle. Před luciferským vlivem měl člověk zcela nadsmyslovou přirozenost. „Adam a Eva byli před pádem do hříchu takoví, že svá zevní těla si navzájem nemohli vidět“, protože „dřívější tělo, které měli Adam a Eva před pádem do hříchu, bylo víceméně duchovním tělem.“ Po pádu do hříchu však cítili, „že ze světa, do něhož dříve patřili, spadli do hmoty a byli proniknuti hustější hmotou, než jakou měli dříve.“ (GA 129) Kdyby však člověk „nesestoupil dolů do svého fyzického těla a nepřičlenil by k sobě hustší materii, nebyl by mohl dojít ke svému vědomí Já“.

Rudolf Steiner popisuje (GA 131), jak fantom kvůli luciferskému vlivu získal silnou přitažlivost k fyzickým látkám (zde nazvaným součásti popela), takže fantom namísto toho, aby šel s éterným tělem, se spojil s fyzickým tělem, zde charakterizovaným jako produkty rozpadu. V důsledku toho však fantom zdegeneroval, byl poškozen a již se neshodoval s praobrazem, který měl schopnost odolat tvrdnutí a rozpadu. Fantom Krista Ježíše, zůstávající v praobraze, se ovšem nespojil s částmi popela fyzického těla, ale jen se solemi v něm obsaženými, které se mohou rozpustit a rozplynout.

Vliv Lucifera byl zprvu jen psychický a měl zpětně ovlivnit psychickou schopnost *vědomí Já* v duši. Co se stalo z původního fantomu fyzického těla člověka vlivem Lucifera, líčí R. Steiner takto: „Nyní ale pronikly do lidské organizace, která sestávala z fyzického, éterného a astrálního těla, luciferské vlivy, což mělo za následek rozrušení fantomu fyzického těla (physischer Leib).“ (GA 131)

Rozpadem materiálního těla, které nakonec nemohlo udržet vyšší bytostné články, protože „chyběla síla fantomu, nastoupila smrt... Pokračuj e-li rozrušování fantomu a tomuto odbourávání současně nebrání procesu výstavby, nastává nakonec to, co nazýváme smrtí.“

Kdyby proces, který dosáhl svého vrcholu v době, kdy se odehrály události v Palestině, dále pokračoval, museli by lidé žít se stále temnějším vnímáním Já. „Vzniklo nebezpečí, že se ztratí vědomí Já, vlastní vymoženost vývoje Země..“

Aby lidé v budoucnosti tomuto osudu unikli, byla jim dána možnost

připojit k chátrajícímu fyzickému tělu tělo zmrtvýchvstání. „To tělo, které je nositelem sil fyzicko-materiálních částí, povstalo z hro-
Im. To, co bylo člověku přisouzeno od vládcu Saturnu, Slunce a Měsíce, to povstalo z hrobu: čistý fantom fyzického těla se všemi vlastnostmi fyzického těla... Je tedy možné obnovit onen vztah ke Kristovi, skrze který připojuje pozemský člověk k jinak rozpadajícímu se tělu fantom, který vstal z hrobu na Golgotě... Může ho zdědit a obléknout jej... může se s ním sjednotit a tím projít vývojem, díky němuž pak opět vystoupí nahoru, jako před mystériem na Golgotě sestoupil ve vývoji dolů...“ (GA 131).

Zatímco fantom člověka, poškozený Luciferem nezůstává podobný praobrazu v devachanu, fantom Krista Ježíše zůstal identický s praobrazem, což umožnilo inkarnaci Krista v nátanském Ježíši jako nositeli Krista. Tento fantom Ježíše z Nazaretu zůstal praobrazně zachován, protože byl uchráněn opakovaných inkarnací a tak byl vymaněn z luciferského vlivu. Proto se po smrti nerozpustil, nebylo totiž zapotřebí, aby se rozplynul a prošel metamorfózou k novému karmou podmíněnému duchovnímu zárodku: mohl zůstat zachován. Dokonce se zmnohonásobil (viz exkurs), aby se mohl přičlenit k lidským bytostem, čímž byl umožněn další vývoj lidí na Zemi. Další detaily jsou v Exkursu č. 7.

Na rozdíl mezi formou a zevní postavou, tedy mezi duchovním zárodkem a fantomem, poukazují např. prsní bradavky muže, které ukazují na hermafroditický prapřincíp. Ale nesmíme si představovat, že starý Adam, než z něho byla vybrána Eva, byl oboupohlavní na způsob dnešního zevního vzhledu. Ovšem i dnes se neustále objevují lidé, u nichž se vytvoří současně obojí pohlavní orgány, takže lehkou operací můžeme např. ženy předělat na muže. Tento problém jsme již zaznamenali u sportovkyň. Existují, byť velmi zřídka, také muži, jejichž prsní žlázy produkují mléko, které mohou děti normálně sát. Ale Adam neměl ještě takovou materiální hustotu a pevnou zevní podobu jako dnešní člověk. Základem Adama musel být duchovní zárodek, který v sobě potenciálně obsahuje dvojpohlavnost. Oba principy, mužský a ženský, musely být obsaženy v praideji, v praobraze člověka, a sice již od stvoření světa, z Nebe (Bůh) a Země (Bohyně). Vývoj nastal teprve polarizací těchto sil.

Duchovní zárodek jako praobraz principu formy

Duchovní zárodek je praobrazem principu formy, který je činný ve svém poli sil, ale nevypadá tak, jak je obrazně znázorněn na dvoj- stránce. „Tento duchovní zárodek, který je tak veliký jako vesmír, se ve fyzickém životě zmenšuje, procházejí embryonálním vývojem člověka. Uvnitř malého lidského zárodku se skrývá otisk velkého duchovního zárodku...“ (GA 218), který však nemá hrud, břicho, paže a nohy, ale na cestě mezi půlnoční hodinou a počítím si v elementárním světě vyvíjí oblasti sil, které vedou k tomu, aby pak později mohla vzniknout taková lidská podoba.

Základ budoucí hlavy a končetin člověka

„Člověka jako duchovní podobu pak vidíme opět putovat dál, zpět do oblasti druhé hierarchie a do oblasti třetí hierarchie. K této *přeměněné duchovní podobě* (neboť to je v *zásadě jen základ pro budoucí hlavu*) musí být nyní určitým způsobem připojeno to, čím se stanou hrudní orgány, orgány končetin, zažívání. To musí být připojeno. Odkud přicházejí duchovní impulzy k tomuto připojení? Milostiplně je posbíraly bytosti druhé a třetí hierarchie, když byl člověk v první polovině své cesty. *Odebraly mu jeho morálitu*; nyní ji opět přinášejí dolů a formují z ní *základ pro člověka s rytmickou soustavou, s látkovou výměnou a končetinami*. - V této pozdější době existence mezi smrtí a novým zrozením dostává člověk ingredience, *duchovní ingredience pro fyzický organismus*. *Tato duchovní podoba vstupuje do embryonálního života a vnáší dovnitř to, čím budou fyzické a éterné síly, které jsou ovšem jen fyzickým otiskem toho, co si s sebou neseme z minulého života v podobě lidského nepochopení a lidské nenávisli. Z toho budou duchovně tvořeny naše končetiny.*“ (GA 230)

Proto R. Steiner jednou řekl přibližně toto: Duchovní zárodek chce při počítí vytvořit jen kulatý výtvar a svou pozemskou podobu získá teprve prací na těle - fyzickém těle a fyzické organizaci (Körper-Leib). V tomto kulatém výtvaru, v hlavě, je také obsažen celý trojčlenný člověk: nervově-smyslový pól v mozku, oblast zažívání a končetin v ústech, hltanu a v

pohyblivé dolní čelisti, a střední systém v nose a v jeho vedlejších dutinách. Když si tuto kulatou hlavu, která se na cestě k inkarnaci stále zmenšuje a zhušťuje, představíme jako silové pole, které ze zhušťující se duchovní substance působí ven tak, jako by silou ze sebe vysouvalo hrud, soustavu látkové výměny a končetin, tak bychom se mohli dotknout vlastní povahy věci.

Vztah duchovního zárodku k fantomu

Duchovní zárodek - strukturální silové tělo, dostává svou zevní podobu teprve v důsledku postupného vývoje fyzického těla. Teprve zde se pozvolna podle konfigurace stává podobným tělu a kratší nebo delší dobu po smrti zůstává zjevným podle toho, do jaké míry se člověk svými zájmy spojil s fyzickým tělesným bytím. Souhlasí to také s tím, co vyprávějí lidé u Raymonda Moodyho o svých dojmech.

Po tzv. překročení prahu smrti (byli pak vráceni zpět na tuto stranu a mohli vyprávět) někteří z nich potkávají lidské bytosti, které působily pozoruhodně zmateným dojmem. Zdály se být neschopné vzdát se svého vztahu k tělesnému světu, jako by nedokázaly přejít na druhou stranu. Působily otupělým, beznadějným dojmem. „Podle vzhledu byly tyto postavy více podobné člověku než všechny ostatní.“ Neboť o těch ostatních se opakovaně říká, že jejich tzv. spirituální tělo má podobu, popřípadě nějak rozpoznatelný obrys, který se někdy popisuje jako okrouhlý nebo neforemný oblak, nebo jako podoba v podstatě stejná jako fyzické tělo.

Účinky takových životních pocitů nebo vjemů byly popsány jako členité formy s končetinami nebo povrchem odpovídajícím pažím, nohám, hlavě atd., ale na druhé straně také jako okrouhlé útvary, na nichž bylo možno rozlišit horní, dolní část, něco jako části těla. Ale dále se říká, že průsvitnou tělesnost v jejich tělesných formách jako byly paže či nohy spíše jen tušili, ale nemohli je správně plasticky před sebou vidět. Fantom byl popisován jako více méně člověku podobný útvar (srovnej k tomu GA 230). Z těchto popisů můžeme získat dojem, jako by se formy postavy

víceméně rozpouštěly Nicméně musíme rozlišovat, co tyto osobnosti nacházející se mimo své tělo zažily v případech jiných a na sobě samých. Jeden pacient pozoruhodně referoval o tom, že si připadal jako kulatý, kouli podobný míč a na vnitřní straně tohoto míče se pociťoval jako malá koule. Jiný cítil nějakou malou schránku, „jakousi čistou formu“, průhlednou a „možná ve formě energie, jako malé centrum energie“.

Vůbec se opakovaně mluvilo o tom, jako by existovala průhledná tělesnost s konsistencí silového pole. Někdy máme pocit, jako by se ti, kteří popisují tzv. prožitek smrti, více méně uvolňovali ze svého fantomového těla, takže v tušení vnímají zvenku svoje „spirituální tělo“. Ale v naší souvislosti je poučné, jak vnímali ty, kteří se jeví jako zmatení duchové. „Když jsem se ubíral kolem, byla zde nějaká zamlžená zóna - zcela v protikladu k celé té předešlé zářivé jasnosti. Podle vzhledu se tyto postavy podobaly člověku více než všechny ostatní, u nichž již v těchto kategoriích nelze vůbec přemýšlet. A přesto neměly přirozeně zcela takový vzhled, jako máme my lidé.“ Pak následovaly bližší popisy jejich chování. Tamtéž čteme, že se jeví „navýsost zmatení, zcela bez ponětí o tom, kým nebo čím původně byli. Zřejmě ztratili veškeré vědomí o tom, kým nebo čím byli; jejich identita byla pryč“.

Mohli bychom si vzpomenout na to, co např. Homér píše o stínové říši mrtvých. Zdály se být bez Já, jako by duchovní bytost Já člověka opustila tělesnou schránku fyzické organizace (fantom) se zbytky éter- ného těla a astrálními cáry. Mohli bychom opravdu myslet na představy o strašidlech (viz Exkurs č. 8).

Jak se však *duchovní zárodek* fyzického těla, o kterém byla řeč na začátku tohoto spisu, chová *k fantomu*? V obou případech se jedná o nadmyslové fyzické tělo, neboť obě byla mj. popisována jako založená na starém Saturnu. Třebaže duchovní zárodek fyzického těla byl založen praobrazně ještě v horním devachanu, podrobuje se metamorfóze a stále se zhušťuje a zmenšuje (podle karmy bytosti člověka, jenž se chce vtělit) v individuální nadmyslové fyzické tělo, v lidský fantom, který se spojuje s materiálním fyzickým tělem. Po smrti se fyzické tělo rozpadne, zatímco fantom, který zprvu ještě zůstává po- ilobný opuštěnému tělu, se pozvolna rozpouští, zanecháváje určitý extrakt. Tento extrakt se pak v horním

devachanu použije při výstavbě nového duchovního zárodku fyzického těla pro příští inkarnaci, do něž se díky tomu zapracovávají plody minulého života. Na tom pak spočívá další vývoj člověka a světa skrze následující životy na Zemi.

Max Hoffmeister